
RAPPORT

Kulturminnedokumentasjon

Ytrebygda, gnr. 120 bnr. 59 og 60 mfl., Vestre Storheilia

OPPDRAGSGIVER

Søderaaas Bolig AS

EMNE

Kulturminnedokumentasjon

DATO / REVISJON: 19. august 2022 / 01

DOKUMENTKODE: 10202661-03-PLAN-RAP|-01

Multiconsult

Denne rapporten er utarbeidet av Multiconsult i egen regi eller på oppdrag fra kunde. Kundens rettigheter til rapporten er regulert i oppdragsavtalen. Hvis kunden i samsvar med oppdragsavtalen gir tredjepart tilgang til rapporten, har ikke tredjepart andre eller større rettigheter enn det han kan utlede fra kunden. Multiconsult har intet ansvar dersom rapporten eller deler av denne brukes til andre formål, på annen måte eller av andre enn det Multiconsult skriftlig har avtalt eller samtykket til. Deler av rapportens innhold er i tillegg beskyttet av opphavsrett. Kopiering, distribusjon, endring, bearbeidelse eller annen bruk av rapporten kan ikke skje uten avtale med Multiconsult eller eventuell annen opphavsrettshaver.

RAPPORT

OPPDRAG	Vestre Storheilia	DOKUMENTKODE	10202661-03-PLAN-RAP-01
EMNE	Kulturminnedokumentasjon	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Nye Krohnås Prosjekt AS	OPPDRAGSLEDER	Tom Arne Olsen
KONTAKTPERSON		UTARBEIDET AV	Heidi Joki
KOORDINATER	SONE: 33 ØST: -22942.68 NORD: 6724128.6	ANSVARLIG ENHET	Multiconsult Norge AS
GNR./BNR./SNR.	120/ 59, 60 M.FL. / Bergen		

SAMMENDRAG

Dokumentet beskriver området historie og eksisterende bygningsmiljø. To eneboliger befinner seg innenfor planområdet. Den ene skal bevares i framtidig situasjon, og den andre skal rives. Planområdet ligger ikke innenfor hensynssone for kulturmiljø i overordnet plan.

01	19.08.2022	Kulturminnedokumentasjon	HJ, MHN	TOA	
REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning	5
2	Områdets historie.....	6
3	Ferdselsårer.....	7
4	Bygningsmiljø	8
5	Bygninger innenfor planområdet	11
	5.1 Enebolig Folldalsheia 3D, gnr. 120 bnr. 60.....	11
	5.2 Enebolig Vestre Storheilia 48, gnr. 120 bnr. 59	14
6	Avslutning.....	16
7	Kilder.....	16

1 Innledning

I forbindelse med reguleringsplanarbeid på Ytrebygda, gnr. 120 bnr. 59 og 60 mfl., Vestre Storheilia (saksnr. 202007976/nytt saksnr plan-2022/20656) er det krav om utarbeidelse av en kulturminnedokumentasjon. Kulturminnedokumentasjonen er utført av Multiconsult Norge AS, og er basert på kildene bergenskart, Riksantikvarens fornminnedatabase Askeladden, SEFRAK-registeret, skriftlige kilder, Bergen kommunes byggesaksarkiv og befarings i området. Alle bilder er tatt ved befarings av området om ikke annet er oppgitt.

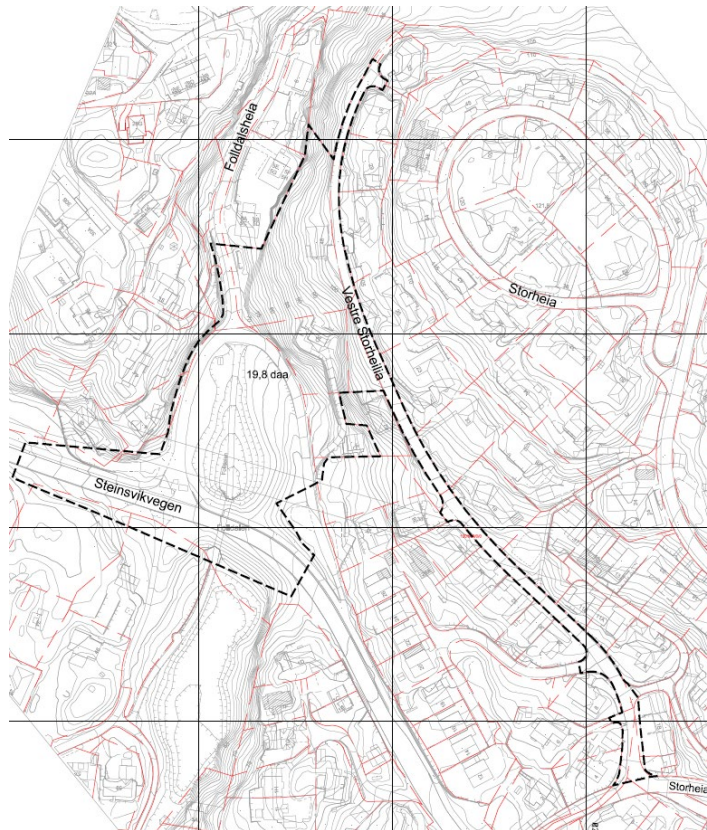
Planområdet er lokalisert i Vestre Storheilia, øst for bybanestoppet på Råstølen i Sørås. Planområdet ligger i skjæringspunktet mellom eksisterende småhusbebyggelse i Vestre Storheilia og ny blokkbebyggelse i Folldalsheia og mot bybanestoppet Råstølen.

Planområdet ligger i byfortettingssone, sone 2, i gjeldende kommuneplan, KPA 2018. Deler av planområdet omfattes av rød og gul støysone og aktsomhetsområde for steinsprang, jord- og flomskred og snøskred. Planområdet er innenfor konsesjonsområde fjernvarme. Det ligger ikke innenfor noen hensynssone for kulturmiljø. Planområdet er regulert til bolig i en eldre reguleringsplan for Storheia vest, plan-ID 6210000. En del av planområdet ligger innenfor faresone høyspent, men høyspentlinjen er ikke etablert pr. i dag. En mindre del av planområdet er regulert til kjøreveg i en eldre reguleringsplan for Folldalsheia 2, plan-ID 17200000. Bybanen er regulert i tunell under bakken i den sørlige delen av planområdet i områderegulering for Bybanen Rådal-Flesland, plan-ID 61170000.

Formålet med reguleringsplanen er å legge til rette for boliger med felles uteoppholdsareal og nødvendig infrastruktur. Foreslått bebyggelse er hovedsakelig fordelt mellom to nivåer i skråningen mellom Folldalsheia og Vestre Storheilia. Mellom de to nivåene etableres det er flatere parti. Dette gir et mellomnivå midt i byggeområdet med felles uteoppholdsareal på bakkeplan og delvis på tak. Sammenhengen i grøntstruktur videreføres gjennom boligområdet der uteoppholdsarealet er samlet sentralt i området. Skråningen i området gjør at man kan bygge seg opp fra Folldalsheia til uteoppholdsarealet, og fra uteoppholdsarealet og opp mot Vestre Storheilia uten at byggene ruver over eneboligene i Vestre Storheilia. Det er to eksisterende eneboliger innenfor planområdet. Eneboligen i Vestre Storheilia 48 foreslås videreført, mens eneboligen i Folldalsheia 3D foreslås revet.

Figur 1-2 Planområdet ligger på Sørås, 10 km sør for Bergen sentrum.

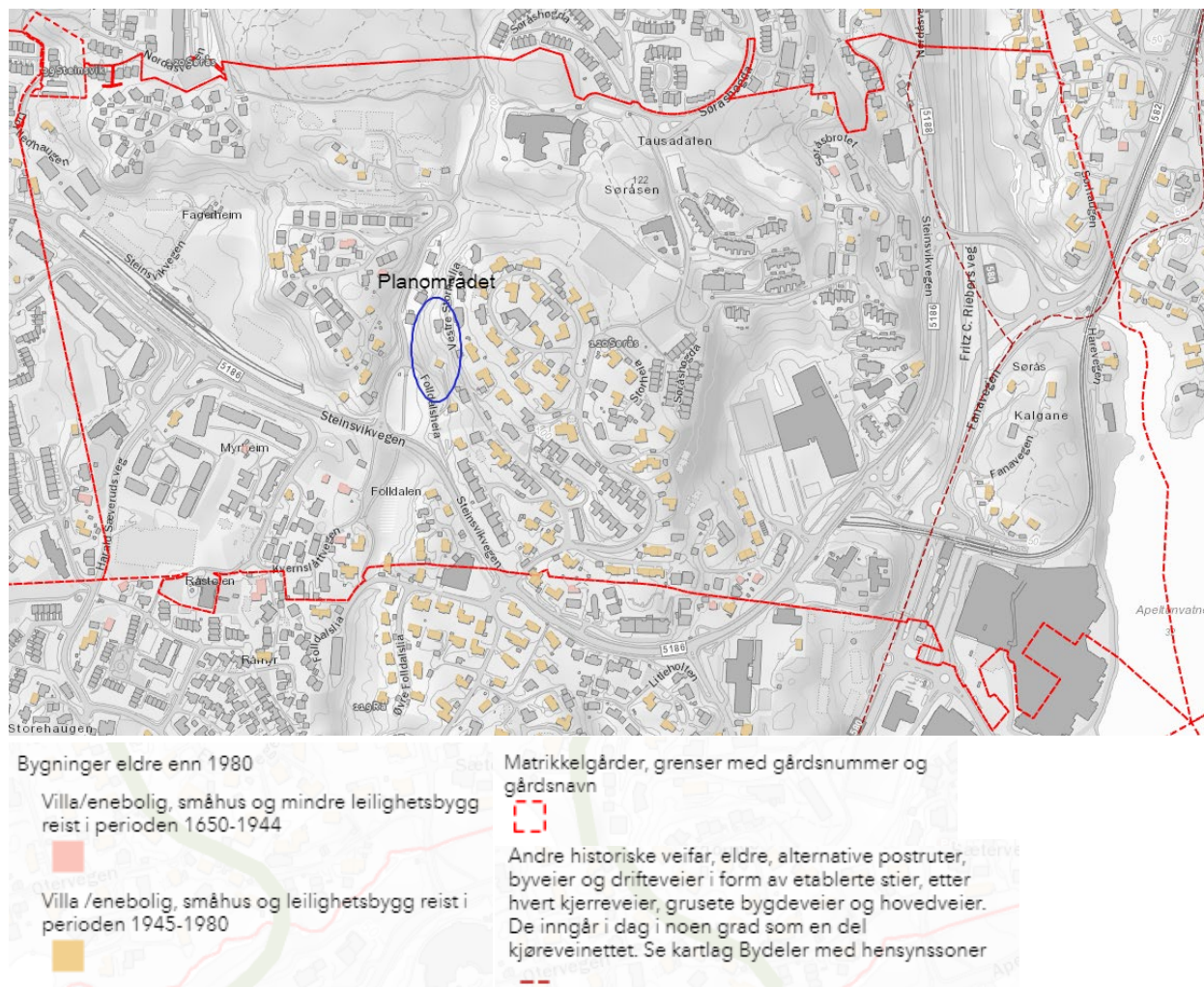

Figur 1-1 Varselkart.

2 Områdets historie

Det aktuelle planområdet er en del av gårdsbruket Folldal som ligger under Sørås gård, gnr 120. Nordås og Sørås var opprinnelig en gård, Ås, og sammen med Skjold regnes disse som de eldste etablerte bosettingsplassene. De kan være etablert alt i folkevandringstid (ca 400-570 e. Kr.), og ble trolig delt før Svartedauden. I middelalderen tilhørte Sørås Nonneseter kloster, og ser da ut til å ha sognet til Birkeland kirkesogn. Fra rundt år 1600 sognet Sørås til Fana kirkesogn. Gården ble i 1528 overtatt av Vincens Lunge, og var i Lunge-slektens eie til 1680, da den ble kjøpt av landkommisær Hans Hjort på Stend. Den kom i bondeselveie i 1853. Søråsgården var barndomshjemmet til komponisten, organisten, kordirigenten og sangpedagogen Lars Søråas d.e. (1862–1925).

Etter andre verdenskrig har området sett en rivende utvikling med boligfortetting og veibygging. Svært lite av det gamle jordbrukslandskapet er i dag bevart på Sørås.

Figur 2-1 Kart over eldre bygninger, matrikkelgårder og historiske veifar. Blå sirkel viser tiltenkt plassering av ny

3 Ferdseisårer

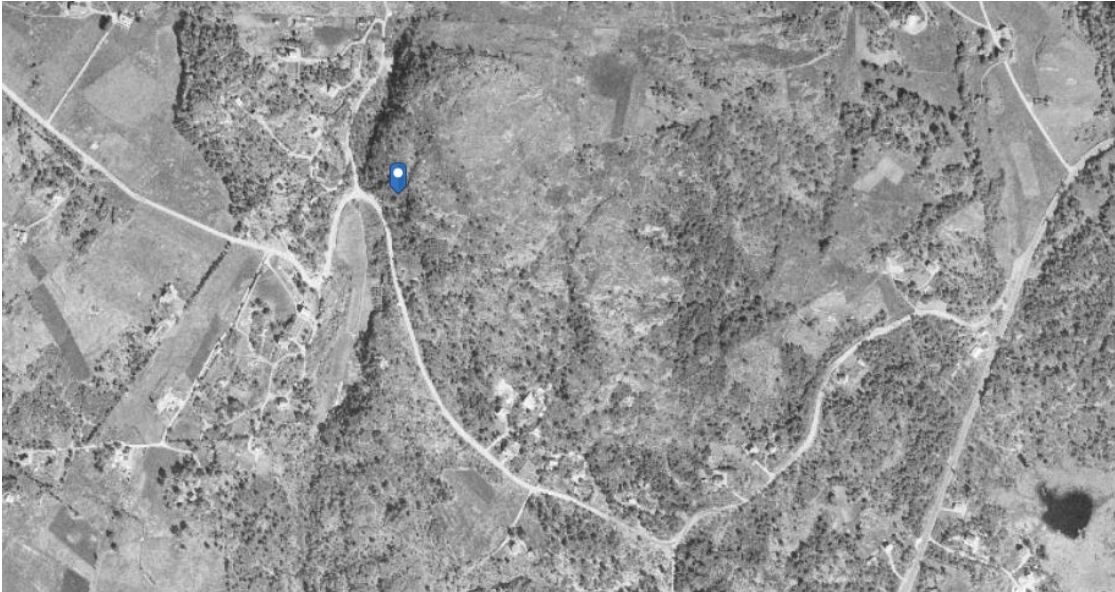
Ferdseisårer har ofte dype historiske og forhistoriske røtter. Landskapet virker bestemmende for hvor det er enklest og «naturlig» å gå, ri, kjøre, ro eller seile, og kjente stier og ruter har blitt brukt opp gjennom generasjonene. Fra Stend har det trolig gått en gammel ridevei nordover via Sørås/Rå mot Nordås. Denne ble i 1770-årene avløst av en ny kjørvei til Nordås. Denne veien har nok vært i bruk i mange generasjoner, og den kan trolig føres tilbake til middelalderen da Fana kirke ble etablert, om ikke enda lenger. Den nye kjørveien ble laget og brukt av brødrene Krohn som eide både Stend og Nordås på slutten av 1700-tallet. De kondisjonerte lot seg så skyse over Nordåsvannet til Fjøsanger. Også bøndene hadde nytte av den nye veien fra Stend, men de fleste tok trolig av på Sørås. Der gikk den gamle rideveien videre over Skjold, Hop og Storetveit.

Fra det gamle vegfaret Fanavegen går hovedveien gjennom Sørås vestover via Steinsvikveien. Steinsvikvegen er trolig også et vegfar som har vært i bruk i flere hundre år. Den delen av veien Faldalsheia som går i bue gjennom sørlig del av planområdet var tidligere en del av Steinsvikvegen. I 1991 ble det vedtatt en ny reguleringsplan for Steinsvikvegen, plan-ID 8050000. Den forbedrede vegen sto ferdig rundt 1997, og som del av planen ble Steinsvikvegen rettet ut og det ble etablert gangvei under.

Den nyeste endringen er etableringen av bybanen som går i tunnel under bakken langs nordsiden av Steinsvikvegen, like sør for planområdet. Bybanen åpnet på strekningen Bergen sentrum- Nesttun i 2010,

Myking 1990: 129.

og videre til Bergen Flesland lufthavn i 2016. Plasseringen av bybanestoppet på Råstølen var startskuddet for den fortettingsprosessen som nå pågår i området.

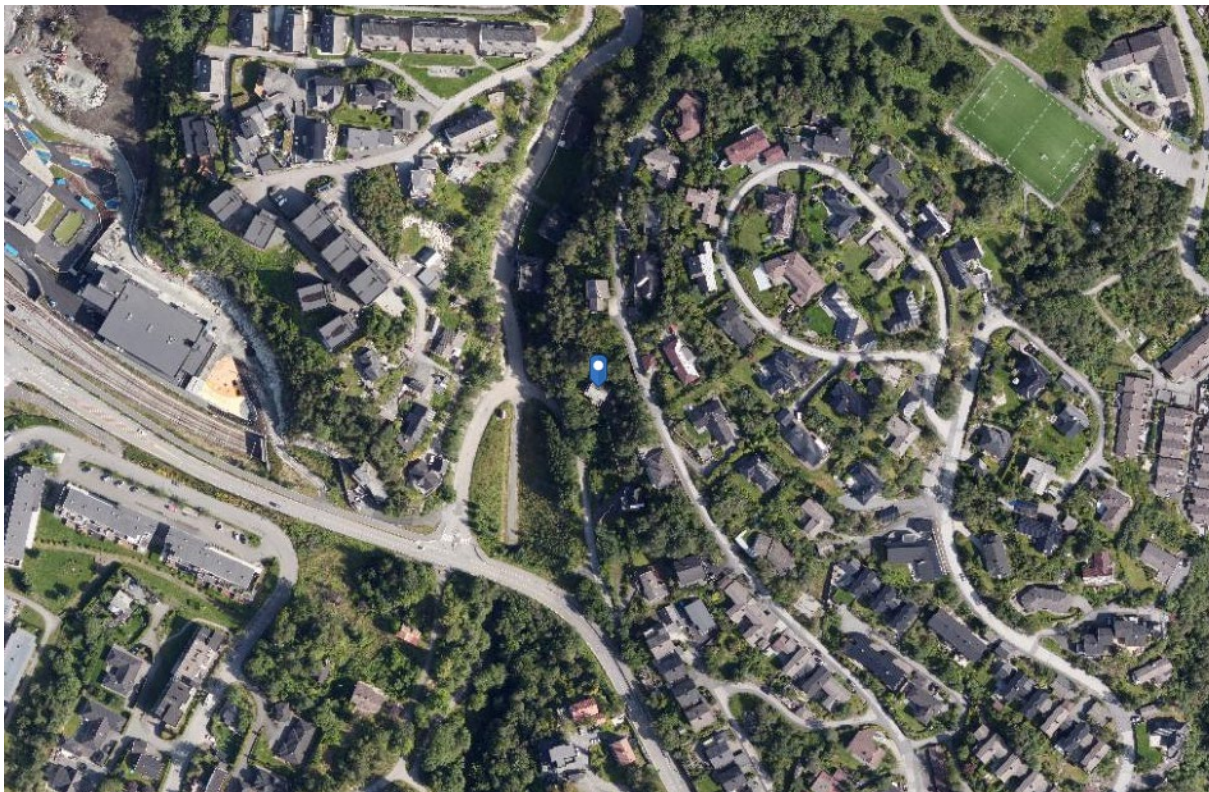

Figur 3-1 Flyfoto fra 1951.² Markøren er plassert på Follalsheia 3D.

4 Bygningsmiljø

Boligfeltet som ligger langs Vestre Storheilia og Storheia, øst for planområdet, består av eneboliger og rekkehus som hovedsakelig ble bygget ut i perioden 1977-1987. Et unntak er boligen like sørøst for planområdet, Vestre Storheilia 42, som er bygget i 1997. Eneboligen i Vestre Storheilia 48 ligger innenfor planområdet, og er bygget i 1984. Boligfeltet langs Follalsheia, vest for planområdet, er en blanding av eneboliger fra perioden 1925-1975 og rekkehus og leilighetsbygg fra 2008-2011. Eneboligen i Follalsheia 3D ligger innenfor planområdet, og er fra 1953. Flere av de nærmeste eneboligene i dette området (Follalsheia 2B, 3A, 3C, 4A) er bygget rundt samme tid. Leilighetsbyggene som ligger like nordvest for planområdet er på 2-3 etasjer, og er fra 2008. På sørsiden av Steinsvikvegen består boligfeltet av eneboliger og rekkehus hovedsakelig fra perioden 1950-2008, og boligblokker fra 2004-2013. Det er også enkelte eneboliger fra 1920-30-tallet innimellom bebyggelsen. På nordsiden av bybanetraséen er Råstøloområdet utviklet med blokker på 6-7 etasjer i umiddelbar nærhet til bybanestoppet.

² Bergenskart.

Figur 4-1 Flyfoto av nærområdet.³ Markøren er plassert på Follaldsheia 3D.

Figur 4-2 Til venstre: Eneboliger i Vestre Storheilia 48 og Folldalsheia 3D innenfor planområdet. Til høyre: Eneboliger i Folldalsheia 3C og Vestre Storheilia 42 utenfor planområdet.

Figur 4-3 Eneboliger i Vestre Storheilia 48 og Folldalsheia 3C.

Figur 4-4 Enebolig i Folldalsheia 3C, like sørøst for planområdet.

Figur 4-5 Leilighetsbygg i Folldalsheia 5C nordvest for planområdet. Vestre Storheilia 48 på fjellknausen over.

Figur 4-6 Leilighetsbygg i Folldalsheia 5C nordvest for planområdet.

Figur 4-7 Eneboliger og leilighetsbygg sørvest for planområdet.

5 Bygninger innenfor planområdet

Det er to eksisterende eneboliger innenfor planområdet. Eneboligen i Folldalsheia 3D er planlagt revet, mens eneboligen i Vestre Storheilia 48 planlegges videreført.

5.1 Enebolig Folldalsheia 3D, gnr. 120 bnr. 60

Enebolig med to etasjer og kjeller bygget i 1953. Huset har liggende trepanel og saltak tekket med skifer. I henhold til Bergen kommunes byggesaksarkiv ble en søknad om endring av vinduer godkjent i 1973, og en søknad om tilbygg av altan godkjent i 1985. Altanen fikk ferdigattest i 1986. På tegningen fra 1973 kan man se at huset opprinnelig hadde torams vinduer med sprossedelte ruter, mens det deretter fikk vinduer med en rute. I tillegg ble ett av vinduene på vestveggen fjernet, det ble satt inn større stuevinduer, og balkongen med tilhørende dør ble erstattet med et enkelt vindu. Dette ble endret tilbake da altanen ble lagt til i 1985 og det igjen ble satt inn en balkongdør.

Figur 5-1 Eneboligen sett mot nord.

Figur 5-2 Tilkomstvei opp til boligen. Sett mot nord.

Figur 5-3 Inngangsdør og enkel trapp på nordsiden av boligen. Taket er tekket med skifer.

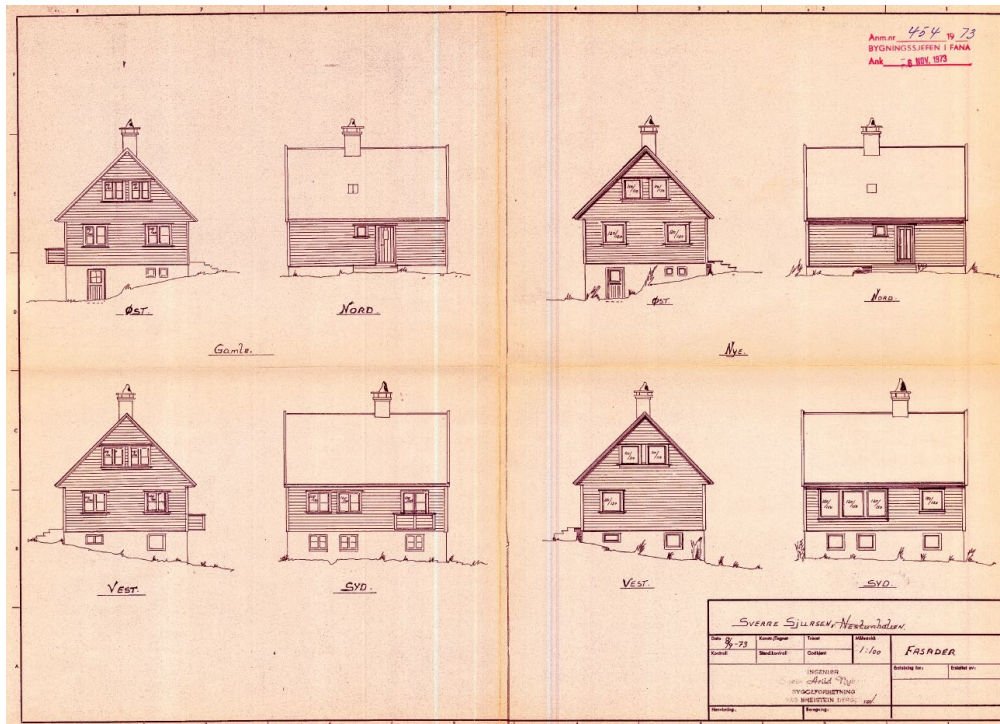
Figur 5-4 Boligen sett mot nordøst. Altan og oppmurt trapp.

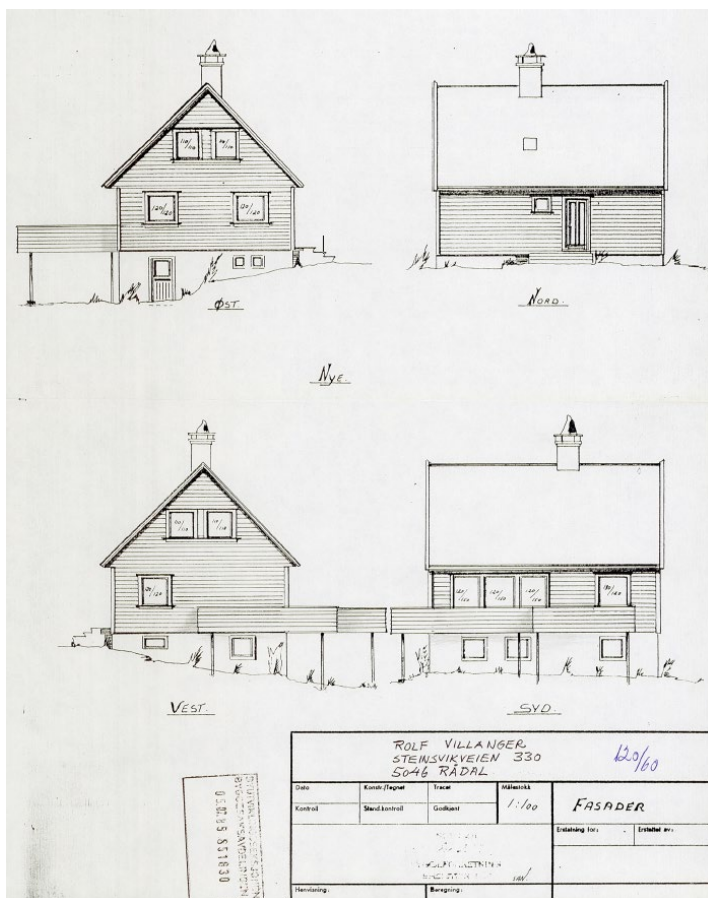
Figur 5-5 Mur og trapp i hagen på nordsiden.

Figur 5-6 Bakkemurer på vestsiden av boligen.

Figur 5-7 Bygningstegning fra søknad om fasadeendring i 1973. 4

Figur 5-8 Bygningstegning fra søknad om altan i 1985. 5

5.2 Enebolig Vestre Storheilia 48, gnr. 120 bnr. 59

Enebolig på tre etasjer bygget i 1984. Huset har liggende panel og saltak tekket med teglstein.

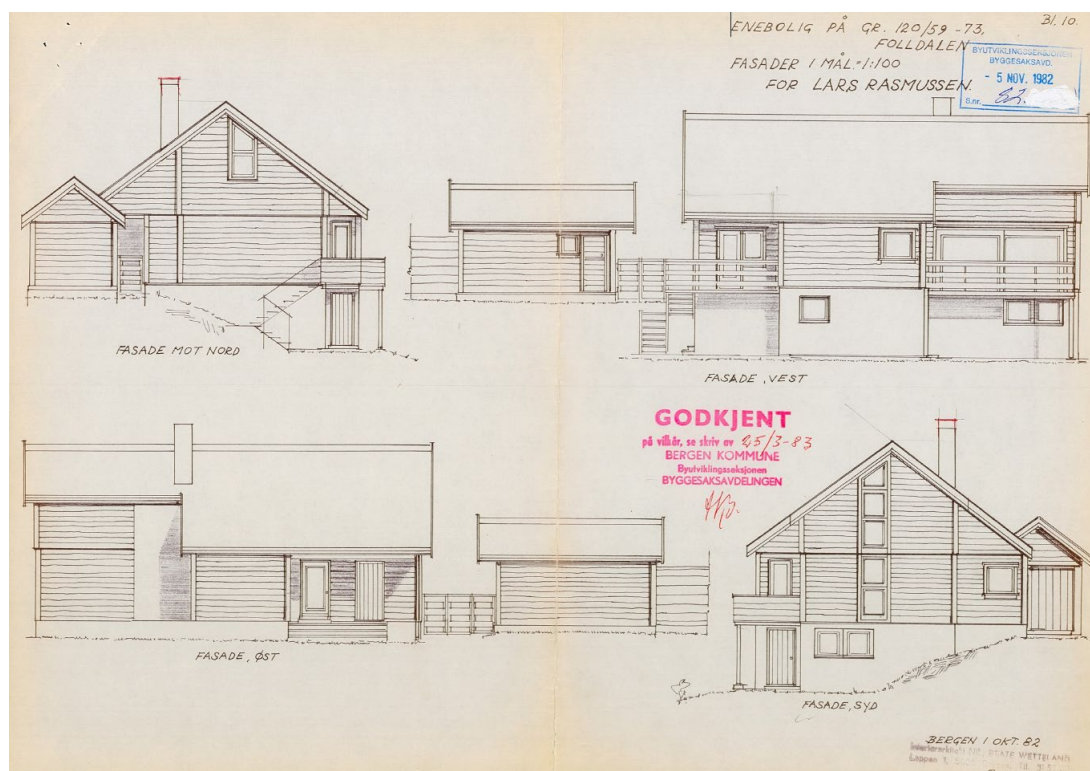
På tegningen fra byggesøknaden er det også tegnet og godkjent en garasje som ikke ser ut til å ha blitt bygget. I 2017 ble det utført en fasadeendring på sørveggen der det ble satt inn et større vindu i andre etasje.⁶

Figur 5-9 Boligen sett mot nordvest.

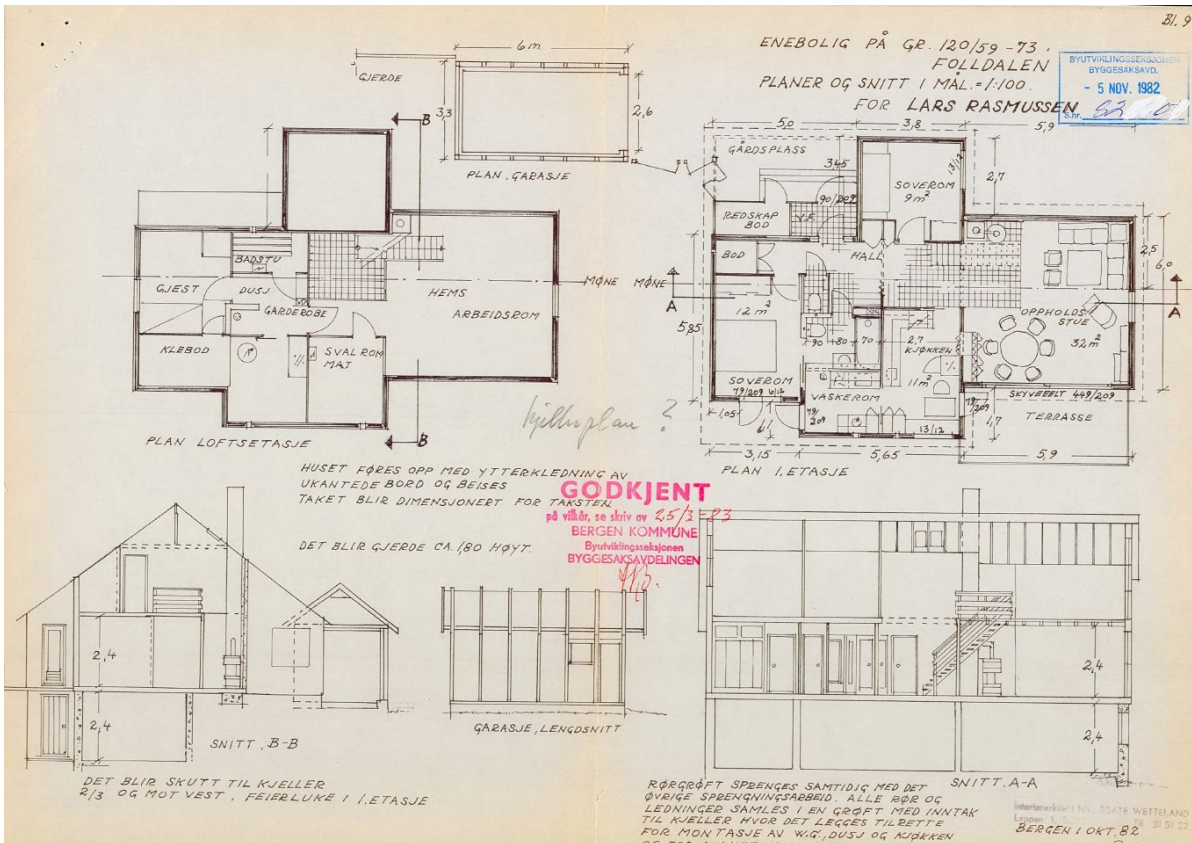

Figur 5-10 Boligen sett mot sørvest.

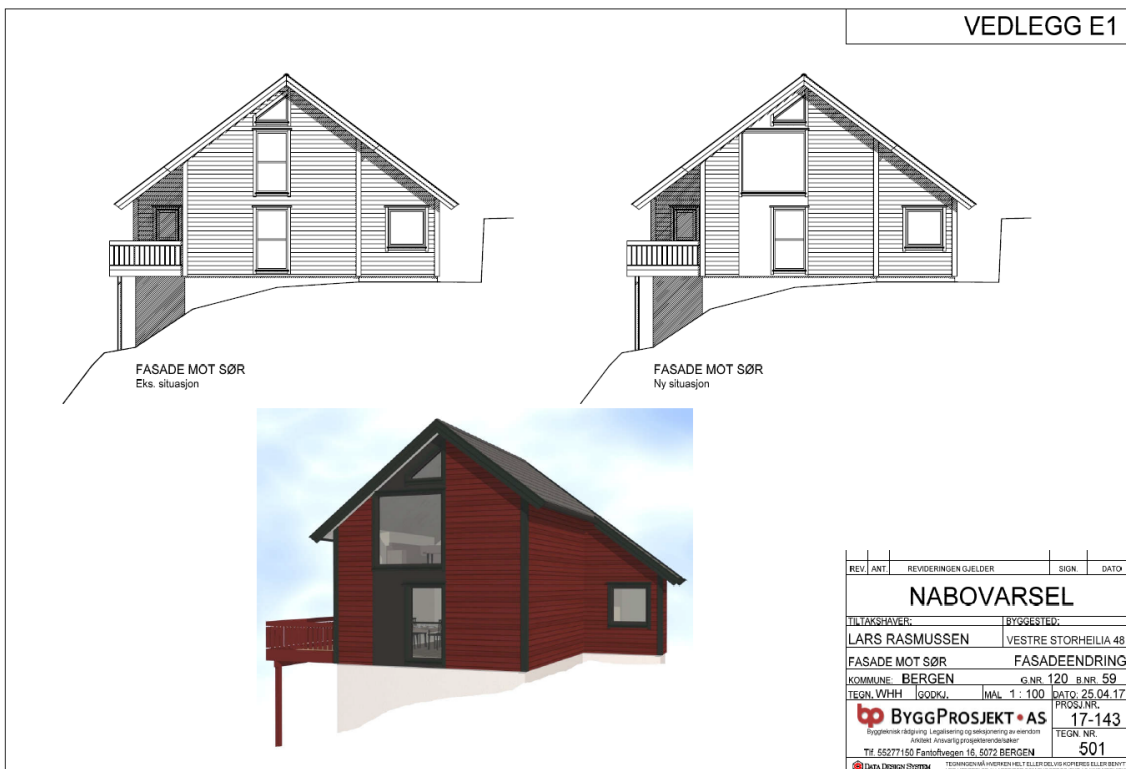

Figur 5-11 Bygningstegning fra 1982.

⁶ Byggesaksarkivet, Bergen kommune.

Figur 5-12 Plan- og snittegning fra 1983.⁷

Figur 5-13 Fasadeendring, nye vinduer på sørveggen, 2017.⁸

⁷ Byggesaksarkivet, Bergen kommune.
⁸ Ibid.

6 Avslutning

Det er ikke gjort funn i kulturminnedokumentasjonen som krever videre tiltak i det videre planarbeidet.

7 Kilder

Byantikvaren 2019: *Kulturminnestrategi 2019-2023, Identitet med særpreg*, Byantikvaren i Bergen

Larsen, Jacob T., 1980. *Fana bygdebok, bind I, Fra de eldste tider til 1665*, Fana bygdeboknemd, Bergen.

Larsen, Jacob T., 2001. *Fana bygdebok, bind IV, Gards- og ættesoge*, Fana bygdeboknemd, Bergen.

Myking, John Ragnar, 1990. *Fana bygdebok, bind II, Bønder nær byen 1665-1870*, Fana bygdeboknemd, Bergen.

Nettsteder:

Askeladden: <https://askeladden.ra.no/Askeladden>

Bergenskart: <http://www.bergenskart.no/bergen>

Bergen byleksikon: <http://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon>

Billedsamlingen: <http://marcus.uib.no/home>

Store norske leksikon: <http://www.snl.no>

1881: <https://kart.1881.no>